

Vragen van de burgeradviesraad en conceptantwoorden

Financiële situatie Oostzaan

1. Waar haalt Oostzaan, naast de bijdrage door het Rijk, zijn inkomsten vandaan? Bijv. Bouwvergunningen, Verdeelstation, Telecommasten, Hondenbelasting, WOZ, Bedrijven/Industrie, Precariobelasting, etc.?

Antwoord

Cijfers vanuit de begroting 2025:

Toelichting:

Belastingen: gemeentelijke belastingen, zoals toeristenbelasting en OZB

Retributies: inkomsten afvalstoffenheffing en riolrechten en omgevingsvergunningen;

Overige: met name de huurinkomsten van de Kunstgreep

Sociaal Domein: vanuit het Rijk voor Sociale zaken.

2. Waarom is de samenwerking om financiële redenen nodig?
3. Wat is het actuele financiële plaatje/de financiële situatie van Oostzaan? Wat zijn de oorzaken van de huidige financiële situatie?

Antwoord vraag 2 en 3

Het antwoord zal door de portefeuillehouder financiën gegeven worden in de presentatie die hij woensdagavond zal geven.

4. Wat is nodig om een dekkende begroting te krijgen?

Antwoord

Het antwoord zal door de portefeuillehouder financiën gegeven worden in de presentatie die hij woensdagavond zal geven.

- 5 Zijn de sociale voorzieningen en de kosten voor het ambtelijke apparaat de hoogste kostenposten in de begroting?

Antwoord Cijfers gebaseerd op de begroting 2025:

	uitgaven	inkomsten	
Dienstverlening	1.919.379	453.478	6%
Ruimtelijke ontwikkeling	558.831	90.000	2%
Sociaal Domein	9.253.589	2.713.973	30%
Maatschappelijke participatie	1.774.824	131.117	6%
Leefomgeving	9.681.465	4.698.709	31%
Bestuur en organisatie	6.813.620	20.663.849	22%
Mutaties in reserves	838.295	16.000	3%
	30.840.003	28.767.126	100%

De kosten voor het ambtelijk apparaat vallen onder bestuur en organisatie en vormen 22% van de uitgaven van het geld van Oostzaan. Het sociaal domein en de leefomgeving vormen de grootste kostenpost. Wanneer je maatschappelijke participatie ook onder het sociaal domein schaarst is, het sociaal domein inderdaad de grootste kostenpost op de gemeentelijke begroting.

Financiële vragen algemeen en over buurgemeenten

- 6 Als er een fusie zou komen met Landsmeer en Wormerland, hoe kan dan een gemeente die financieel sterker is niet het gevoel krijgen dat zij moet "betalen" voor de problemen van de andere gemeente?

Antwoord

Wanneer je samen één gemeente wordt (gemeentelijke fusie/herindeling) dan worden alle reserves, schulden en bezittingen bij elkaar gebracht. Uiteindelijk word je dus als nieuwe gemeente verantwoordelijk voor alles dat er speelt in de nieuwe gemeente.

Geen van de drie gemeenten Wormerland, Landsmeer en Oostzaan is financieel zo gezond dat er een gevoel kan ontstaan dat er 'betaald moet worden' voor de problemen van een ander.

- 7 Wat zijn de financiële risico's van een fusie voor een kleinere gemeente als Oostzaan? (kosten van bijv. integratie van IT-systemen en personeel of harmonisatie van belastingen en regelgeving)

Antwoord

Een fusie van (kleinere) gemeenten is altijd ingewikkeld en vraagt naast geld ook tijd. De grootste risico's loop je bij de integratie van systemen en werkwijzen. Alles moet voortaan op dezelfde manier verlopen en dat is best complex. Dit moet bij voorkeur op orde zijn bij de start van de nieuwe gemeente. Omdat dit moeilijke processen zijn loop je altijd ook financieel risico. Gelukkig is er in Nederland heel veel ervaring op dit gebied en die moeten wij ook binnenhalen.

Daarnaast hebben Wormerland en Oostzaan al een gezamenlijke organisatie. Wanneer gekozen wordt om die qua werkwijzen en dergelijke als uitgangspunt te nemen dan zou dat voordelen kunnen geven.

Voor het gelijktrekken van alle regelgeving en belastingen heeft de nieuwe gemeente 2 jaar de tijd. In deze 2 jaar gelden dus nog de 'oude' regels van de voormalige gemeenten. Dit is veel minder risicovol, maar is wel een enorme klus.

8 Is er een bepaalde verdeelsleutel als je samengaat?

Antwoord

Wij weten niet wat hier precies gevraagd wordt. Daar kunnen wij mondeling op terugkomen.

9 Fusies van gemeenten zijn vaak ingegeven door kostenbesparingen. Wat nu als de fusie geen kosten zou besparen maar wel de dienstverlening en de bestuurskracht ten minste gelijk zou houden?

Antwoord

Fusies waren inderdaad vaak ingegeven om kosten te besparen. Er is veel onderzoek gedaan of dit ook lukte. De conclusie is dat besparingen zelden of niet worden bereikt.

Wat wel voorkomt, is dat gemeenten die er financieel zeer slecht voorstaan, fuseren met een financieel sterke gemeente en zo de financiële positie verbeterd.

Veel meer is er te winnen op het gebied van verminderde financiële kwetsbaarheid en op verminderde kwetsbaarheid als het gaat om de ambtelijke organisatie. Een kleine gemeente heeft bijvoorbeeld heel veel solofuncties en kleine teams. Een griepgolf leidt al snel tot het tijdelijk moeten stoppen met bepaalde taken. Daarnaast heeft een kleinere gemeente minder mogelijkheden om bepaalde kennis in huis te halen. Grotere gemeenten kunnen bijvoorbeeld met hogere lonen dan kleinere gemeenten mensen binnenhalen.

Wat wel een kostenbesparing oplevert bij een bestuurlijke fusie is de besparing op het bestuur (gemeenteraad, college, burgemeester, griffie(r) en gemeentesecretaris).

10 Financiële status van eventuele fusiepartners. Hoe de fusiepartners erin staan wat betreft de samenwerking

11 Of ze financieel gezond zijn, wat is de financiële situatie van Amsterdam en Zaandam?

12 Financiële positie op hoofdlijnen, 2024, 2025, 2026.

13 Welke gemeente financieel beter is?

Antwoord 9, 10, 11 en 12

Zowel Landsmeer als Wormerland komen net als Oostzaan de komende jaren veel geld tekort. Dat betekent dat wij alle 3 maatregelen moeten nemen. Maatregelen om minder uit te geven, bezuinigen dus, en misschien ook de inkomsten verhogen. Voor Wormerland en Oostzaan geldt dat er de komende tijd voorstellen ontwikkeld gaan worden om de tekorten na 2025 op te vangen.

Ook Amsterdam heeft te maken met tekorten. Ook zij treffen maatregelen om de begroting op 0 te laten eindigen. Zij bezuinigen op de eigen organisatie, re-integratie en de openbare ruimte. Hun begroting is echter zo groot dat er meer mogelijkheden zijn om toch te blijven investeren in voorzieningen voor inwoners en ondernemers. Voor Zaanstad geldt een vergelijkbare situatie. Ook zij moeten bezuinigen en zij doen dat op de brandweer, de GGD en buurthuizen. Zaanstad kent ook overigens ook nog voldoende mogelijkheden om te investeren.

14 In hoeverre is fusie met Landsmeer/Wormerland nog een optie vanwege de financiële situatie?

Heeft een fusie met Waterland (bedoeld zal zijn Wormerland) /Oostzaan/Landsmeer (WOL) slagkracht?

Antwoord

Gemeente Landsmeer en Wormerland hebben net als Oostzaan de komende jaren ook een tekort aan geld.

Wanneer Wormerland, Landsmeer en Oostzaan met elkaar fuseren krijg je een gemeente met een schaalgrootte die net iets groter (38.000 inwoners) is dan gemeente Edam-Volendam (37.000 inwoners). Ook in dit geval zal er hoogstwaarschijnlijk bezuinigd en of inkomsten verhoogd moeten worden. Zowel op het voorzieningenniveau voor en de dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

15 Is er een kosten/baten overzicht per inwoner bij elk van de 3 varianten (WOL/A'dam/Z'dam)?

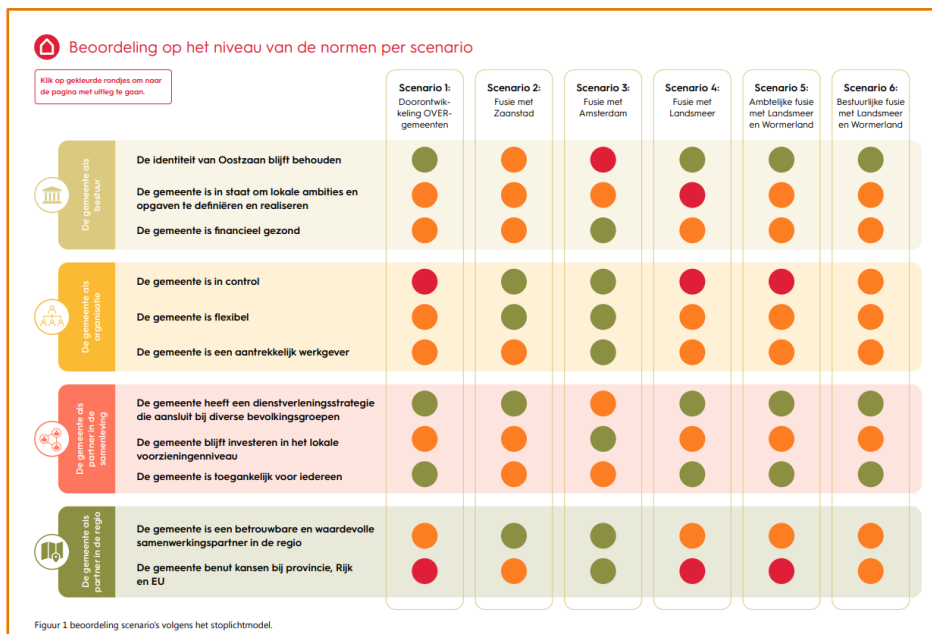
Antwoord

Er is geen kosten-/batenoverzicht op inwonersniveau. Dat is een enorme klus waarbij de uitkomsten ook nog afhangen van wat precies bedoeld wordt. Waar wel inzicht in is, is het niveau van de woonlasten in de buurgemeenten, namelijk.

Gemeente	OZB tarief	Gemiddelde WOZ	Gemiddelde OZB lasten	COELO 2024 (controle)	Afval	Riool	Toelichting riool	Woonlasten	COELO 2024 (controle)
Oostzaan	0,09740	€ 490.000,00	€ 477,26	€ 481,99	406,60	347,60		1.231,46	1.236,19
Wormerland	0,09790	€ 425.000,00	€ 416,08	€ 418,07	389,27	275,60	tot 500 m3	1.080,95	1.082,94

Amsterdam	0,04620	€ 501.681,00	€ 231,78	€ 231,69	469,00	166,85		867,63	867,54
Edam-Volendam	0,07250	€ 411.679,00	€ 298,47	€ 297,57	396,60	191,95		887,02	886,12
Landsmeer	0,10039	€ 564.901,00	€ 567,10	€ 534,18	512,02	259,87		1.338,99	1.355,90
Purmerend/Beemster	0,08000	€ 396.474,00	€ 317,18	€ 314,98	375,48	215,16		907,82	905,62
Waterland	0,08940	€ 477.114,00	€ 426,54	€ 417,95	310,55	188,35		925,44	916,85
Zaanstad	0,07540	€ 390.254,00	€ 294,25	€ 294,95	347,83	315,68	tot 300 m3	957,76	958,46
Uitgeest	0,11650	€ 451.000,00	€ 525,42	€ 527,86	366,64	208,00		1.100,06	1.102,50

De onderzoeken zoals die van TwynstraGudde bekijken de financiële kracht van een fusiecombinatie/scenario op de volgende manier. Daarbij is een fusie met Amsterdam in financieel opzicht het meest gunstig, omdat Amsterdam- desondanks schulden- de grootste investeringsmogelijkheid kent.

16 Wie betaalt (mee) grote projecten als renoveren Kerkstraat. Is dit Provincie/Rijk/Gemeente?

Antwoord

Alle activiteiten, dienstverlening, projecten etc. worden door de gemeente Oostzaan zelf betaald. Heel soms is er subsidie te krijgen voor specifieke projecten, maar daar moet ook altijd 'eigen' geld bij.

17 Business case voor 15 jaar mogelijk waarin de diverse fusie-scenario's (WOL/WOLW = incl. Waterland/A'dam/Z'dam) worden opgenomen?

Antwoord

Een businesscase maken zoals hier gevraagd wordt, is een zeer complexe klus die heel veel tijd kost. Daarbij is dan ook overleg nodig met elke gemeente die bij de berekeningen betrokken is. Overigens is er geen businesscase te maken voor een periode van 15 jaar omdat er zoveel veranderingen een rol spelen dat geen verantwoorde conclusies getrokken kunnen worden. Het is niet voor niets dat gemeenten 4 jaar vooruitkijken en niet langer. En zelfs deze periode blijkt in de praktijk soms te lang.

Het is overigens niet nodig om een dergelijke complexe businesscase te maken om te kijken welke fusie/samenwerking tussen gemeenten goed scoort als het gaat om de financiën. Zie bij antwoord 14 de toelichting hoe een financiële doorlichting van een fusievariant tot stand komt.

- 18 Hoe is de financiële startpositie bij keuze WOL omdat geen van de gemeentes er goed voorstaat?

Antwoord

Wanneer men kiest voor een ambtelijke fusie tussen de WOL-gemeenten, verwachten wij niet dat de financiële positie beter wordt als nu. Op het moment dat er bestuurlijk gefuseerd wordt, wordt het naar verwachting beter, maar blijven er tegelijkertijd zorgen. Ook een groenlandelijke bestuurlijke fusie zal bezuinigingen moeten doorvoeren die pijn kunnen doen.

- 19 Wat is de bijdrage door Provincie/Rijk als er een fusie tot stand komt?

Antwoord

Dat hangt af van de fusievariant. Er is een doorrekening gemaakt op basis van een formule die het rijk gebruikt. Daarmee komen we ongeveer uit op de onderstaande bedragen. Dit bedrag is eenmalig, waarbij de uitbetaling wordt verspreid over een aantal jaren na de fusie en het jaar voorafgaand aan de fusie. Let wel: dit is het bedrag op basis van de huidige cijfers met als fusiedatum 1 januari 2027.

Fusie Amsterdam € 3.778.459,79

Fusie Zaanstad € 3.778.459,79

Fusie Landsmeer en Wormerland € 7.753.375,38

Een fusie op zich van 2 of meer gemeenten leidt dus niet tot extra lasten (hogere belasting) voor inwoners en ondernemers.

- 20 Welke hoogte hebben de belastingen in elk van de fusiegemeenten?

Antwoord

Op basis van de tarieven 2024 is een overzicht gemaakt. Zie dat overzicht bij het antwoord op vraag 15. Daarin staan ook de belastingen, zoals de OZB en afvalstoffenheffing aangegeven.

- 21 Kan er een begroting gemaakt worden van de Groenlandelijke variant met als uitgangspunt een bestuurlijke fusie?

Antwoord

Ook het maken van een begroting voor de combinatie Wormerland, Landsmeer en Oostzaan is een complexe en zeer tijdrovende klus. Dat kost al snel vele maanden werk. Ook hiervoor geldt dat je dat niet alleen kunt doen, maar dat dat met de 3 gemeenten samen moet worden gedaan. Een begroting is een grote verzameling van allerlei keuzes die je als gemeenten maakt. Op basis van die keuzes wordt dan een begroting opgebouwd.

Wij verwijzen voor de verdere beantwoording naar antwoord 15 waar wordt toegelicht hoe een financiële doorlichting op hoofdlijnen gemaakt kan worden.

- 22 Hoeveel geld wordt er vanuit de landelijke overheid beschikbaar gesteld om de organisatie op poten te zetten voor de nieuw te vormen gemeente?

Antwoord

Dat hangt af van de fusievariant. Er is een doorrekening gemaakt op basis van een formule uit de totstandkoming van het gemeentefonds. Daarmee komen we ongeveer uit op de onderstaande bedragen. Dit bedrag is eenmalig, waarbij de betaling wordt verspreid over een aantal jaren.

Fusie Amsterdam	€ 3.778.459,79
Fusie Zaanstad	€ 3.778.459,79
Fusie Landsmeer en Wormerland	€ 7.753.375,38

Een fusie op zich van 2 of meer gemeenten leidt dus niet tot extra lasten (hogere belasting) voor inwoners en ondernemers.

Algemene niet financiële vragen

- 23 Wat zijn de feiten waarom we niet zelfstandig kunnen blijven?

Antwoord

Zie bovenstaande antwoorden over de financiële situatie. Daarnaast zijn hier vragen over beantwoord op 9 oktober. De kern daaruit is dat Oostzaan er financieel slecht voorstaat en het steeds lastiger wordt om alle taken te kunnen uitvoeren met de budgetten die ervoor beschikbaar zijn.

Daarnaast zijn wij als kleine gemeente erg kwetsbaar. Er zijn veel solofuncties die meerdere taken hebben. Uitval van 1 medewerker kan dan al effecten hebben op meerdere terreinen. In

de afgelopen jaren is gebleken dat dan de dienstverlening aan inwoners en ondernemers direct minder wordt.

24 Zullen we gelijkwaardige partners zijn als we als gemeenten gefuseerd worden?

Antwoord

In de aanloop naar een fusie ben je altijd gelijkwaardig. De gemeenten die praten over een fusie hebben namelijk gewoon nog een eigen college van B&W en een gemeenteraad die beslissingen kan nemen. De 1 kan de ander tot niets dwingen.

Wanneer bedoeld wordt of de gemeenten die willen fuseren evenveel te zeggen hebben over hoe de nieuwe gemeente er uit gaat zien. Er uit gaat zien als het bijvoorbeeld over sport, het sociaal domein en andere zaken gaat dan is dat niet altijd zo.

Wanneer gemeenten die gaan fuseren ongeveer even groot zijn of maar een beetje verschillen in omvang dan is er sprake van een gewone herindeling. Alle gemeenten worden dan opgeheven en zij maken samen een hele nieuwe gemeente. Daarmee bepalen zij samen wat er bijvoorbeeld op het gebied van sport, het sociaal domein gebeurt, kiezen zij zelf hun burgemeester uit etc.

Wanneer 1 van de gemeenten echt heel veel groter is dan de andere partner(s) dan is er vaak sprake van een zogenaamde lichte herindeling. Dat betekent dat alleen de kleinere gemeente(n) worden opgeheven, dat de grote gemeente dus blijft bestaan en dat het beleid en alle voorzieningen van de grotere gemeente geldt.

Wat in de praktijk wel gebeurt, is dat voorafgaande aan zo'n lichte herindeling er afspraken worden gemaakt over zaken die de kleine partner(s) heel belangrijk vindt om te behouden. Behouden vaak voor een beperkte tijd (vaak enkele jaren).